

Geestelijke stromingen geven

Jos van Remundt & Marleen Boon-Jansen

Koninklijke van Gorcum, Assen 2015, ISBN 9789023253082, 240 pagina's, € 39,95.

In mijn exemplaar zit een bladwijzer die in vijf punten kernachtig de inhoud weergeeft: het boek sluit naadloos aan bij de kennisbasis *Geestelijke stromingen*, zet aan tot levensbeschouwelijke communicatie, is geschikt voor alle denominaties, bevat zo'n veertig lesvoorbeelden per bouw en meer dan zestig beschreven werkvormen. Dat klinkt als een praktisch boek met stevige inhoud.

In de proloog worden deze punten verder toegelicht. De auteurs willen veel bereiken. In de huidige samenleving, met alle diversiteit, zien ze het als noodzaak dat de school aandacht besteedt aan verschillende levensbeschouwelijke perspectieven en aan de invloed die stromingen hebben (gehad) op onze samenleving. Ze leggen verbanden met taal, geschiedenis, ontwikkelingspsychologie, morele vorming en kunst. Het leren kennen van diverse overtuigingen en ideeën moet volgens hen leiden tot meer begrip voor elkaar en uiteindelijk een humanere wereld. De auteurs willen de leerkracht po handvatten bieden om levensbeschouwelijke ervaringen en tradities in elke groep te behandelen. Om de stof goed te begrijpen, zullen lezers zonder al te veel voorkennis het boek samen met het boek *In goede handen* (2008; ook van Van Remundt, nu met Deen) moeten lezen. De auteurs verwijzen regelmatig door naar dat boek.

Zes levensvragen als opzet

Er is voor gekozen om niet de geestelijke stromingen zelf, maar zes levensvragen als uitgangspunt te nemen. In de eerste zes hoofdstukken staat telkens een levensvraag centraal, zoals: wie is de mens? Hoe leven mensen samen? Elk hoofdstuk opent met een geïllustreerde praatplaat en is opgebouwd uit drie delen: *Waarom? Daarom!* en *Doen!* In *Waarom?* bespreken de auteurs de urgentie of het nut van de levensvraag. *Daarom!* geeft uitleg en achtergrondinformatie over de levensvraag vanuit de geestelijke stromingen. In *Doen!* krijgt de lezer volop tips en voorbeelden hoe het thema in de lessen verwerkt kan worden. Een hele praktische benadering.

De keuze voor deze indeling volgens de levensvragen ervaar ik ook als een van de sterke punten. Hierdoor ontdek je veel overeenkomsten in de thematiek en verhalen van verschillende stromingen. Zonder te vervallen in rijtjes met overeenkomsten en verschillen weten de auteurs op luchtige wijze de overeenkomsten tussen de grote stromingen onder de aandacht te brengen.

Didactische aanpak

Het zevende hoofdstuk geeft het *viertaktmodel* als didactische aanpak. Het model is eigenlijk bedoeld voor woordenschatonderwijs, maar blijkt volgens de auteurs goed toepasbaar voor lessen levensbeschouwing of geestelijke stromingen. Je doorloopt vier

stappen: voorbereiden (activeren van de voorkennis en interesse), semantiseren (uitleggen, uitbeelden en uitbreiden van de stof), consolideren (oefenen met de materie) en controleren (is het geleerde blijven hangen?) Vervolgens geven de auteurs talloze werkvormen die passen bij een (of meer) van de stappen uit het viertaktmodel. Dit hoofdstuk geeft handvatten en inspiratie om te variëren met opdrachten en werkvormen in de lessen.

Omgaan met diversiteit

Ten slotte behandelt hoofdstuk 8 de vraag 'Hoe is de praktijk?'. Hierin wordt het belang van communicatie in het omgaan met verschillende achtergronden behandeld. In vogelvlucht komen Hofstede en Pinto aan bod. Wat mij opvalt, is dat scholen wordt aanbevolen uit te gaan van heldere afspraken: een school in samenhang, waarin ouders, school en leerling werken aan dezelfde opvoedingsdoelen. Sterk vind ik de aanbeveling om ook in goede tijden het contact met ouders te houden, niet alleen als er iets mis gaat. Wat ik me afvraag is of de aanbeveling om niet af te wijken van afspraken houdbaar is in de praktijk. Maar het continue contact en de afstemming tussen school- en thuis-situatie waar de auteurs op wijzen, moet problemen hierover voorkomen.

Paragraaf 8.2 behandelt de kenmerken uit de geestelijke stromingen die nog niet aan bod zijn gekomen. Ook is er aandacht voor kenmerken en voorbeelden van fundamentalistische stromingen en een paragraaf over vrijzinnige stromingen. De derde paragraaf brengt de informatie weer naar de school-praktijk. Waar kun je mee te maken krijgen in de klas? Van een aantal stromingen worden kenmerken benoemd, waaronder kledingvoorschriften, regels en gewoonten

en de gevolgen voor de school. Tot slot zijn er korte beschrijvingen van de identiteit van verschillende richtingen voor bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs. Het is de auteurs gelukt om dit goed in essentie uit te leggen. De uitleg over het godsdienstig- en humanistisch vormingsonderwijs (g/hvo) is hierbij iets te beknopt. De auteurs beperken zich tot twee richtingen, terwijl het landelijke Dienstencentrum gvo en hvo vijf richtingen aanbiedt.

Praktisch handboek

Het boek biedt ontzettend veel informatie en is breed opgezet. Vanwege die brede opzet wordt veel op hoofdlijnen behandeld. De zes hoofdstukken bieden volop inspiratie om aan de slag te gaan en op onderzoek uit te gaan. Het is ook de bedoeling om zelf meer kennis elders op te doen, zodat je met meer bagage voor de klas staat. Er staan ook regelmatig verwijzingen naar bronnen en verhalen.

Wat ik op sommige plekken mis of liever uitgebreider had gezien, is de aandacht voor het humanisme en/of niet-gelovigen. Neem het hoofdstuk waarin scheppingsmythen aan bod komen. Dat besteedt geen aandacht aan een verhaal of opvatting waarin de wereld niet door een god wordt geschapen.

Worden de vijf 'beloften' van de bladwijzer uiteindelijk waargemaakt? Het is zoals gezegd een praktisch boek met stevige inhoud. Ik beschouw het als een praktisch handboek voor nieuwsgierige professionals die meer willen weten. Het boek inspireert en zet aan tot verder onderzoek. Wat mij betreft een prima uitgangspunt voor *Geestelijke stromingen!*

Marleen Lammers